

Profesionalni status i kompetencije radnica i radnika s mladima

Smjernica Mreže za aktivaciju mladih

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Ova publikacija je isključiva odgovornost Udruge Zamisli.

Kontakt korisnika za više informacija o publikaciji i projektu:

Udruga Zamisli
Avenija Marina Držića 71/A
10 000 Zagreb
mob.: 091 594 72 88
<https://zamisli.hr/>

Kontakti za više informacija o EU fondovima:

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
Miramarska cesta 22, 10 000 Zagreb
tel. 01 6400 600
fax. 01 6400 600
fondovi@mrrfeu.hr
<https://razvoj.gov.hr/>
www.strukturnifondovi.hr

**PROFESIONALNI STATUS I KOMPETENCIJE
RADNICA I RADNIKA S MLADIMA**

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Smjernica

Profesionalni status i kompetencije radnica i radnika s mladima

Sadržaj

1. UVOD	1
2. PREGLED DOKUMENATA, ISTRAŽIVANJA I DOBRIH PRAKSI	4
3. OPIS PROBLEMA	19
4. ZAKLJUČCI	22
5. PREPORUKE	24
6. IZVORI I LITERATURA	26

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

1. UVOD

Pojam rad s mladima koristi se za opisivanje aktivnosti koje različiti akteri organiziraju za mlade pri čemu treba razlikovati **rad s mladima u širem smislu** koji odgovara sintagmi na engleskom jeziku **working with youth** koji obuhvaća različite aktivnosti i interakcije između mlade osobe i osobe koja radi s mladima u okviru različitih sustava kao što su obrazovanje, socijalna skrb pa čak i rad policije u okviru odjela za maloljetničku delikvenciju ili uključivanje mladih u vojsku (Kovačić i Ćulum, 2015: 25-26). **Rad s mladima u užem smislu** odnosi se na sintagmu na engleskom jeziku **youth work** (Kovačić i Ćulum, 2015: 25-26). Šira javnost u Hrvatskoj slabije je informirana o razlici u ovim pojmovima. Rad s mladima u užem smislu podrazumijeva dobrovoljno uključivanje mladih (Costello, 1984, Smith, 2002, Ord, 2009, prema Kovačić i Ćulum, 2015: 25-26). Iako rad s mladima u širem smislu može biti dobrovoljan, npr. mladi se dobrovoljno uključuju u savjetovanje, on često inicijalno to nije nego su mladi uključeni sukladno propisima ili upućeni od strane institucija.

Rad s mladima u užem smislu (*youth work*), širok je koncept koji je kroz povijest bio različito definiran, a i danas su prisutne razne definicije i modeli (Baizerman, 1996, prema Kovačić, Ćulum 2015:25). Možda je najpoznatija konceptualizacija rada s mladima ona koja ističe osnaživanje mladih kao krajnji cilj (Costello, 1984:115, 1984, prema Kovačić i Ćulum, 2015). Smith (2002, prema Kovačić i Ćulum, 2015) navodi ključne aspekte prakse rada s mladima tvrdeći da su to: fokusiranje na mlade ljude, naglašavanje dobrovoljnog sudjelovanja i odnosa, predanost udruživanju, prijateljstvo i neformalno djelovanje i pošteno djelovanje, zabrinutost za obrazovanje te briga za dobrobit mladih. Iako fokus na mlade osobe i osobni razvoj mogu biti značajke i socijalnog rada s mladima, ovdje je ključna distinkcija dobrovoljno sudjelovanje. U socijalnom radu aktivnosti usmjerene na mlade mogu biti izrečene od strane socijalnih službi i mladi ih moraju pohađati, dok su u youth work mladi od početka dobrovoljno uključeni (Dunne i sur., 2014 prema Kovačić i Ćulum 2015:34).

Kako se društvo mijenja i razvijaju se politike za mlade, mijenja se i fokus rada s mladima, ali neovisno o promjenama rad s mladima ostaje jedan od ključnih i široko podržanih sastavnica suvremene politike za mlade (Coussee 2008; Verschelden i dr. 2009; Europska komisija 2009; prema Kovačić i Ćulum, 2015). Kovačić i Ćulum, (2015: 25-26) opisuju rad s mladima kao “planirani i organizirani proces individualnog i društvenog razvoja mlade osobe”, odnosno „osnaživanja mladih za osobni rast i razvoj, izgradnju međuljudskih odnosa te uključivanje i aktivno sudjelovanje u društvu, koji se temelji na partnerskom i prijateljskom pristupu koji omogućuje mladima da budu ravnopravni kreatori tog procesa”. Rad s mladima nije znanstvena disciplina, već djelatnost unutar politika za mlade što prema Kovačić i Ćulum

(2015:28) veže za sebe slabiju teorijsku razvijenost i ovisnost o kulturnim podnebljima s različitim praksama i pravnim uređenjima.

Rad s mladima uključuje raznolike prakse i aktivnosti različitih aktera u različitim okruženjima (Morić i Puhovski, 2012; Kovačić i Čulum, 2015). Prema Morić i Puhovski (2012:12-13) u Hrvatskoj rad s mladima provode različite organizacije koje “svakodnevno rade s mladima u različitim područjima i uključuju aktivnosti obrazovne, kulturne, društvene i političke prirode”, a obuhvaćaju i “sportske aktivnosti” kako bi se mladima omogućilo razvijanje kompetencija, “osobnosti” te da “postanu aktivni sudionici u društvu”.

U ovom dokumentu ćemo se nastaviti baviti primarno **radnicama i radnicima s mladima** u užem smislu kao profesijom koja nije prepoznata u hrvatskom nacionalnom kontekstu, ali postoji u praksi s donekle različitim opisima poslova i to primarno praksi rada u organizacijama koje rade u korist mladih (organizacijama mladih i za mlade).

U radu s mladima od kojeg društvo ima ovako velika očekivanja, ključna je uloga radnice ili radnika s mladima koji te aktivnosti izvršava. Radnica ili radnik s mladima (*youth worker*) zadužen je za „procesu rada s mladima“ u kojem istovremeno ima „više uloga“ te je svakodnevno u interakciji s mladima, ali i okruženjem u kojem se rad s mladima odvija (prema Gambiroža Staković, 2021:9).

Vezano za radnike s mladima, u nastavku ovog dokumenta istražiti ćemo tri ključna segmenta koja se na njih odnose i to njihove **kompetencije, obrazovanje i profesionalizaciju**.

Kompetencije su prema definiciji kompetencijskog okvira za rad s mladima Vijeća Europe¹ “sposobnost da se nešto učini uspješno ili učinkovito”. Kada je osoba kompetentna, ona može „primijeniti ono što zna kako bi obavila određeni zadatak“. Kompetencije, prema pojmovniku Agencije za znanost i visoko obrazovanje² predstavljaju „kombinaciju kognitivnih i metakognitivnih vještina, znanja i razumijevanja, međuljudskih, intelektualnih i praktičnih vještina te etičkih vrijednosti“. „Razvoj kompetencija očekuje se kao ishod svakoga obrazovnog programa. Neke su kompetencije područno specifične (svojevrsne određenoj disciplini), dok su druge generičke (zajedničke svim programima)“.

¹ <https://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence>

² AZOO pojmovnik kompetencija: <https://www.azvo.hr/hr/pojmovnik/78-kompetencije>

PROFESIONALNI STATUS I KOMPETENCIJE RADNICA I RADNIKA S MLADIMA

Koje kompetencije radnik/-ica s mladima treba imati, ovisi o definiranim prioritetima koji se opisuju i klasificiraju u kompetencijskom okviru, koji u Hrvatskoj još nije razvijen, ali je jedan prijedlog standarda zanimanja Radnik/ica s mladima izrađen i u procesu je odobravanja³.

U nastavku ovog dokumenta ćemo kroz pregled istraživanja dobrih praksi kao i kroz pregled problema i izazova nastojati opisati put prema profesionalizaciji zanimanja radnika s mladima te potrebno obrazovanje i kompetencije koje radnica i radnik s mladima moraju imati razvijene uz preporuke kako osigurati kvalitetu rada s mladima.

³ Kompetencijski okvir: <https://www.bib.irb.hr/773165>

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

2. PREGLED DOKUMENATA, ISTRAŽIVANJA I DOBRIH PRAKSI

Europska unija i Vijeće Europe utječu na politike za mlade te na zajedničko razumijevanje rada s mladima. Prema Preporukama Vijeća Europe⁴ rad s mladima, volonterski ili plaćeni, temelji se na neformalnim i informalnim procesima učenja usredotočena na mlade i na dobrovoljno sudjelovanje. Budući da je sudjelovanje jedno od ključnih načela rada s mladima, mladi, omladinski radnici, mladi i druge organizacije koje pružaju rad s mladima prepoznate su kao aktivni partneri u razvoju, provedbi te evaluaciji politike i prakse rada s mladima. U uspostavljanju politika koje štite i proaktivno podržavaju uspostavu i daljnji razvoj omladinski rad na svim razinama, države članice su pozvane poticati korištenje istraživanja, evaluacije i kontinuiranog praćenja u razvoju kvalitetnog rada s mladima koji se temelji na znanju, osiguravajući postojanje mehanizama za mjerenje njegovih ishoda i učinka.

Dok se kroz EU dokumente i šire međunarodne akte nastoji razvijati i koordinirati politike za mlade i povećati zajedničko razumijevanje rada s mladima u užem smislu (*youth work*), u nacionalnim kontekstima prepoznaju se različiti pristupi ovim područjima.

Europska agenda za rad s mladima strateški je okvir za jačanje i razvoj kvalitete i inovacija u okviru rada s mladima te za priznavanje rada s mladima. Njome se usvaja ciljani pristup daljnjem razvoju rada s mladima u Europi utemeljenog na znanju i povezivanju političkih odluka s njihovom praktičnom provedbom. Implementacija Europske Agende za rad s mladima naziva se Bonski proces i usmjerena je jačanju rada s mladima kao posebnog područja politike i prakse u Europi. Agenda se prvi put spominje u završnoj Deklaraciji 2. Europske konvencije za rad s mladima te ju obilježava koordinirana suradnja među dionicima na različitim razinama i u različitim područjima rada s mladima, a ona služi i jačanju rada s mladima kao zasebnog područja rada koje može biti ravnopravan partner drugim područjima politike. Nastoji poboljšati razumijevanje koncepata, metoda i alata koji se upotrebljavaju za obrazovanje i osposobljavanje u području rada s mladima, prema potrebi dodatno razvijati okvire koji se temelje na kompetencijama za formalno i neformalno obrazovanje i osposobljavanje u području rada s mladima te raznim akterima uključenima u rad s mladima pružiti dovoljno kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje, usmjeravanje i potporu. Agendom se pozivaju države članice i europsku komisiju da u svojim područjima nadležnosti i na

⁴ The Council of Europe Recommendation on Youth Work (CM/Rec(2017)4 <https://rm.coe.int/1680717e78>)

odgovarajućim razinama, uz poštovanje načela supsidijarnosti da promiču aktivno, kritički orijentirano građanstvo i demokratsku osviještenost te uvažavanje raznolikosti među svim mladima kao trajnih i temeljnih dijelova rada s mladima, među ostalim promicanjem izgradnje kompetencija putem obrazovanja i osposobljavanja radnika i radnica s mladima. Također ih se poziva da svim mladima, bez diskriminacije, pruže mogućnost djelovanja na vlastitu inicijativu, razvijanja vlastite učinkovitosti i vršenja pozitivnog utjecaja.

Europska komisija u publikaciji⁵ iz 2015. godine naglašava raznolikost rada s mladima, ali i pojavnost da se radnici za mlade sve više prepoznaju kao konstituirana posebna profesija podržana formalnom minimalnom sposobnošću koja ima standarde, obuku, priznavanje i potvrđivanje učenja. U svim slučajevima posao je snažno vođen misijom, s visokom motivacijom i zadovoljstvom poslom te sa spremnošću i za osnaživanje mladih ljudi i za učiti od njih. Formalni koncept profesionalizacije rada s mladima uključuje standarde i prakse koji uzimaju u obzir njegovu složenost i raznolikost u državama članicama, kao i programe početnog obrazovanja. Ali to zahtijeva više od standarda i kvalifikacija - i mora cijeniti postojeću razinu profesionalizma u radu s mladima diljem Europe koji je prethodio trenutnom trendu profesionalizacije. Sam sektor ima razvijene profile kompetencija i uspostaviti strukovna udruženja mladih radnika. EU započela je sa odgovorom na preporuke Vijeća o potvrđivanju neformalnog i informalnog učenja (2012.). No još uvijek nedostaje razumijevanje o tome što rade omladinski radnici međutim, što nastoji spriječiti prepoznavanje rada s mladima kao stvarnog posla ili karijere - situacija pogoršana nesigurnim radnim uvjetima u sektoru i nedostatkom jasnog glasa prilikom natjecanja sa stručnjacima iz drugih sektora.

Pregled važnih dokumenata:

A) Rezolucija Vijeća Europske unije o okviru za europsku suradnju u području mladih: strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.–2027. **2018/C 456/01**

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=ES)

⁵ Youth work and non-formal learning in Europe's education landscape
https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/youth_work_and_non-formal_learning_in_europes_education_landscape_and_the_call_for_a_shift_in_education.pdf

Rezolucija Vijeća Europske unije i predstavnika vlada država članica (2018/C 456/01) prepoznaje potrebu zajedničkog rada na politikama za mlade radi osnaživanja i poboljšanja života mladih u Europskoj uniji. U tom kontekstu prepoznaje se da rad s mladima u svim oblicima može poslužiti kao katalizator za osnaživanje. Prepoznato je da rad s mladima doprinosi stjecanju ključnih osobnih, profesionalnih i poduzetničkih kompetencija i vještina poput timskog rada, vodstva, međukulturnih kompetencija, upravljanja projektima, rješavanja problema i kritičkog razmišljanja.

B) Rezolucija Vijeća Europske unije o okviru za uspostavu Europske agende za rad s mladima
2020/C 415/01 ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)&from=HR](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201(01)&from=HR))

Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali u okviru Vijeća (2020/C 415/01) govori kako je "Rad s mladima širok pojam koji obuhvaća niz različitih aktivnosti socijalne, kulturne, obrazovne, okolišne i/ili političke prirode, koje provode mladi, koje se provode s njima i za njih, u skupinama ili pojedinačno. Rad s mladima obavljaju radnici i radnice s mladima, uz naknadu i volonterski, a on se temelji na neformalnim i informalnim procesima učenja usmjerenima na mlade i na dobrovoljnom sudjelovanju. U Europi su u radu s mladima i dalje prisutni brojni izazovi koje možemo podijeliti u dvije skupine. Prva skupina je vezana za konceptualni okvir rada s mladima: rad s mladima i dalje se treba prilagođavati promjenama u društvu i svakodnevnom životu mladih, novim spoznajama i političkom kontekstu, a istodobno treba biti aktivno uključiv i pružati jednake mogućnosti svim mladima. Stoga je potrebno razviti osnovno zajedničko tumačenje i zajednička načela. Također trebaju postojati sigurni, pristupačni, otvoreni i autonomni prostori za rad s mladima, potrebno je kontinuirano promišljati metode i inovacije u praksi, analizirati trendove i nova kretanja te prilagoditi konceptualne okvire, strategije i prakse, prema potrebi s partnerima iz drugih sektora. Osim toga, ključno je suočavanje s globalnim trendovima kao što su demografski izazovi, klimatske promjene i digitalizacija te podupiranje razvoja inovativnih rješenja, pametnog i digitalnog rada s mladima. Druga skupina je vezana za kompetencije i način rada radnika s mladima: važno je osigurati dostatne resurse za kontinuirani razvoj rada s mladima. Kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje te praktična potpora osobama koje rade s mladima diljem EU-a preduvjet su za promicanje priznavanja i vrednovanja kompetencija radnika i radnica s mladima u državama članicama.

C) **Europska povelja o radu s mladima na lokalnoj razini**

(https://www.mobilnost.hr/cms_files/2020/10/1602836315_20191025-bilingual-booklet-hr-final-a5-format.pdf)

Europska povelja o radu s mladima na lokalnoj razini daje smjernice kako bi se uspostavila i održala kvaliteta u radu s mladima na lokalnoj razini. Ideja o povelji prvi je put spomenuta na 2. Konvenciji o radu s mladima održanoj u Bruxellesu 2015. Godine. U izjavi se navodi sljedeće: „Konvencija zahtijeva veću svijest o odgovornosti na lokalnoj razini te dogovor s lokalnim i regionalnim vlastima oko Europske povelje o radu s mladima na lokalnoj razini.“ Želja je bila stvoriti zajednički temelj rada s mladima. Cilj Povelje je pridonijeti daljnjem razvoju rada s mladima na lokalnoj razini. U Povelji su navedena načela koja trebaju usmjeravati rad s mladima te smjernice na koji način bi razni aspekti rada s mladima trebali biti ustrojani kako bi bili u skladu s tim načelima:

- Organizacija i praksa rada s mladima treba pružiti osobama koje rade s mladima informacije, obrazovanje, osposobljavanje i potporu koja je važna i prilagođena lokalnim potrebama te poticati i poduprijeti stalan razvoj kompetencija.
- Organizacija i praksa rada s mladima na lokalnoj razini treba zabilježiti i predložiti ishode neformalnog i informalnog učenja mladih, tj. Znanja, vještine, stavove i vrijednosti koje su stekli tijekom rada s mladima i poduprijeti validaciju ostvarenih kompetencija.
- Radnici i radnice s mladima trebaju posjedovati kompetencije, tj. Znanje, vještine, stavove i vrijednosti potrebne za provedbu rada s mladima koje su u skladu s načelima i aktivnostima opisanima u ovoj Povelji, te smatrati rad s mladima procesom zajedničkog učenja i spoznati potrebu za stalnim razvojem kompetencija.

Razvoj kvalitete rada s mladima na lokalnoj razini treba stalan razvoj kompetencija radnika i radnica s mladima koji se temelji na jasnim okvirima kompetencija u kombinaciji s analizom ishoda, potreba, prednosti i nedostataka na lokalnoj razini.

D) Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali u okviru Vijeća, o okviru za uspostavu Europske agende za rad s mladima **2020/C 415/01** ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1201(01)))

Strategija sektora za mlade 2030. - Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali u okviru Vijeća, o okviru za uspostavu Europske agende za rad s mladima govori kako se rad s mladima treba smatrati jednim od tematskih prioriteta Vijeća Europe. Rad s

mladima - poboljšanje kvalitete rada s mladima od strane volontera i plaćenih omladinskih radnika; definira da se gore navedeni prioritet treba provesti kroz: izgradnju kapaciteta mladih multiplikatora (omladinskih vođa i radnika s mladima), osobito putem Europskih centara za mlade i njihovih programa obrazovanja i osposobljavanja;

Suradnja na razini EU-a usmjerit će se na provedbu Agende za rad s mladima radi kvalitete, inovacija i priznavanja rada s mladima:

- Razvojem i širenjem praktičnih alata za kvalitetan rad s mladima,
- Poticanjem aktivnosti na lokalnoj razini u pogledu priznavanja, inovacija i izgradnje kapaciteta rada s mladima u okviru programa Erasmus+,
- Podupiranjem uzajamnog učenja i prikupljanja dokaza o digitalnom radu s mladima, vještinama radnika i radnica s mladima i financiranju rada s mladima.

Države članice potiče se da se usredotoče na:

- Razvoj kvalitete: alati za razvoj kvalitete i sustavi koji se trebaju koristiti u osposobljavanju radnika i radnica s mladima trebali bi odgovarati promjenjivim okolnostima u kojima mladi žive te bi trebali biti uključeni u širi pristup kvaliteti za osnaživanje organizacija,
- Prilagodbu digitalnim mogućnostima: struktura, metode i komunikacijski kanali za rad s mladima trebali bi se prilagoditi digitalnom svijetu; u okviru njega trebalo bi upotrebljavati tehnologiju i pedagoške prakse za povećanje pristupa i pomaganje mladima u radu s digitalnim sredstvima. Digitalni rad s mladima trebao bi biti uključen u osposobljavanje radnika i radnica s mladima i, ako postoje, obuhvaćen strukovnim i kompetencijskim standardima u području rada s mladima,
- Promicanje priznavanja: kako bi se poduprla vrijednost rada s mladima za one mlade osobe koje u njemu sudjeluju, trebalo bi razviti odgovarajuće i prihvaćene alate za priznavanje u skladu s Preporukom Vijeća o vrednovanju neformalnog i informalnog učenja te s programom o razvoju vještina,
- Pristupanje svim mladim osobama, posebno onima s manje mogućnosti: rad s mladima ima jedinstven potencijal da dopre do najugroženijih i riješi njihove pojedinačne potrebe.

Strategija prepoznaje da je za rad s mladima važno stjecanje ključnih kompetencija i vještina poput timskog rada, vođenja, međukulturnih kompetencija, upravljanja projektima,

rješavanja problema i kritičkog razmišljanja. U ponekim je slučajevima rad s mladima usmjeren na uključivanje u daljnje obrazovanje, osposobljavanje ili zapošljavanje s ciljem sprečavanja socijalne isključenosti. Postoji veća potreba za priznavanjem neformalnog učenja u okviru rada s mladima, koje je posebno korisno za one s malo formalnih kvalifikacija, kao načina poboljšanja zapošljivosti i poduzetničkih vještina. Priznavanje se može poboljšati sustavnijom uporabom alata za povećanje kvalitete. S druge strane, radnici i radnice s mladima moraju se prilagoditi tehnološkim promjenama te potrebama i navikama mladih koje se stalno mijenjaju.

E) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, EGSO-u i Odboru regija Uključivanje, povezivanje i osnaživanje mladih – nova strategija EU-a za mlade **COM/2018/269**
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52018DC0269>)

Komunikacija Komisije Uključivanje, povezivanje i osnaživanje mladih – nova strategija EU-a za mlade (A new EU Youth Strategy) potiče države članice na:

- razvoj kvalitete: alati za razvoj kvalitete i sustavi koji se trebaju koristiti u osposobljavanju radnika i radnica s mladima trebali bi odgovarati promjenjivim okolnostima u kojima mladi žive te bi trebali biti uključeni u širi pristup kvaliteti za osnaživanje organizacija, prilagodbu digitalnim mogućnostima: struktura, metode i komunikacijski kanali za rad s mladima trebali bi se prilagoditi digitalnom svijetu; u okviru njega trebalo bi upotrebljavati tehnologiju i pedagoške prakse za povećanje pristupa i pomaganje mladima u radu s digitalnim sredstvima. Digitalni rad s mladima trebao bi biti uključen u osposobljavanje radnika i radnica s mladima i, ako postoje, obuhvaćen strukovnim i kompetencijskim standardima u području rada s mladima.

U nastavku osiguravamo pregled na razvoj kompetencijskih modela i okvira kroz međunarodni primjer, primjer Vijeća Europe i aktualno stanje u Hrvatskoj vezano za razvoj standarda zanimanja radnik/ica s mladima.

A) Model kompetencija za međunarodni rad s mladima – YOCOMO (<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262208/CompetencemodelForYoutworker.pdf/d23b55f2-ac35-7bbd-718a-a01d58e1b613>)

Iako uobičajeno govorimo o 3 dimenzije kompetencija - znanja, vještine i stavovi, u ovom modelu kompetencija fokus je na četiri dimenzije: stavovi, znanje, vještine i ponašanja.

Stavovi (spremnost radnika-ce s mladima) smatraju se preduvjetom, temeljem za razvoj kompetencije. Oni označavaju “*mindset*” youth workera- spremnost na improvizaciju, neočekivano učenje, preuzimanje rizika, vjerovanje u potencijale mladih i poticanje njihove kreativnosti, otvorenost i prihvaćanje pogrešaka. Stavovi vode do znanja i vještine (sposobnost obavljanja zadatka, primjene znanja i pretvaranja stavova u djela), što će tada dovesti do prikladnog ponašanja. Stoga ponašanje obuhvaća stavove [i radnje], znanje i vještine. Kroz ponašanje možemo procijeniti razinu kompetencije radnika/ca s mladima i da li je to dovoljno za njegov/njen rad. Ukratko: ponašanje odražava temeljne stavove radnika/ce s mladima. Kompetencije se međusobno nadopunjuju i važno je da se promatraju kao cjelina, ne samostalno. Kompetencije za međunarodni rad s mladima:

- Omogućavanje individualnog i grupnog učenja u okruženju koje obogaćuje
- Dizajniranje programa
- Organiziranje i upravljanje resursima
- Uspješna suradnja u timovima
- Smišljeno komuniciranje s drugima
- Interkulturalna kompetencija
- Umrežavanje i zagovaranje
- Razvijanje evaluacijskih praksi za procjenu i provedbu odgovarajućih promjena
- (Građanska kompetencija - trenutno je u izradi, neslužbeno)

U nacionalnom i regionalnom kontekstu u tijeku je razvoj i pilotiranje programa cjeloživotnog učenja te razvoj poslijediplomskog (specijalističkog studija) kojeg suradnički razvijaju pojedine sastavnice Sveučilišta u Rijeci, Sveučilišta u Ljubljani i Institut za društvena istraživanja iz Zagreba.

B) Portfolio Vijeća Europe - okvir kompetencija (<https://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence>)

Portfolio se bavi onim aktivnostima koje rad s mladima obično ili najčešće radi. Te funkcije Vijeće Europe naziva radom s mladima. Iz ovih funkcija Portfolio pokušava bolje razumjeti što bi radnici/e s mladima trebali moći raditi, drugim riječima, kompetencije koje trebaju imati radnici/e s mladima da bi mogli raditi s mladima. Kompetencije koje treba imati za rad s mladima podijeljene su u dvije kategorije i to u specifične kompetencije za rad s mladima – kompetencije koje ovo područje djelovanja čine jedinstvenim i općenitije kompetencije –

kompetencije relevantne za druga područja djelovanja, ali koje su obično važne za rad s mladima.

Funkcije:

- Funkcija 1. Odgovarati potrebama i težnjama mladih ljudi
- Funkcija 2. Osigurati prilike za učenje mladima
- Funkcija 3. Podrška i osnaživanje mladih ljudi da osmisle društvo u kojem žive i da se u njemu uključe
- Funkcija 4. Podrška mladima u aktivnom i konstruktivnom rješavanju međukulturalnih odnosa
- Funkcija 5. Aktivno praktimirati evaluaciju kako bi se poboljšala kvaliteta provedenog rada s mladima
- Funkcija 6. Podrška kolektivnom učenju u timovima
- Funkcija 7. Doprinijeti razvoju svoje organizacije i boljem funkcioniranju politika/programa za mlade
- Funkcija 8. Razvijati, provoditi i evaluirati projekte.

C) Istraživački tim Instituta za društvena istraživanja i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci razvili su prijedlog Standarda zanimanja Radnik/ca s mladima, razina 7

Metodologija za izradu standarda zanimanja:

- Trostruka utemeljenost
- Prilagodba i optimizacija popisa ključnih poslova
- Prilagodba i optimizacija popisa znanja i vještina
- Provedba ankete o standardu zanimanja
- Sistematizacija informacija i podataka prikupljenih anketom

Na temelju podataka skupina je izradila popis od 7 ključnih poslova radnika/ca s mladima:

1. Planiranje i organiziranje izravnog rada s mladima
2. Osiguravanje i unaprjeđivanje kvalitete rada s mladima
3. Unaprjeđivanje politika za mlade i rada s mladima
4. Razvoj zajednice u kojoj radnik/ca s mladima djeluje
5. Osobno i profesionalno usavršavanje radnika s mladima

6. Razvoj i unapređivanje rada organizacije
 7. Razvijanje komunikacije s relevantnim dionicima
-
1. **Planiranje i organiziranje izravnog rada s mladima** uključuje: Skupina je kroz individualni i grupni rad razvijala i prilagođavala kompetencije za pojedine ključne poslove; Raspon kompetencija za pojedine ključne poslove je od 4 do 19.
 2. **Osiguravanje i unaprjeđivanje kvalitete rada s mladima** uključuje: Pružati podršku mladima u refleksiji i kritičkom vrednovanju organiziranih aktivnosti i ostvarenih ishoda u svrhu informiranog planiranja budućeg rada; Primjenjivati rezultate praćenja i vrednovanja s ciljem unaprjeđenja osobne i organizacijske prakse rada s mladima; Povezivati se s drugim osobama koje rade s mladima s ciljem unapređivanja svog rada i rada svoga tima.
 3. **Unaprjeđivanje politika za mlade i rada s mladima** uključuje: Kritički vrednovati postojeće javnopolitičke dokumente u području mladih i rada s mladima; Komunicirati donositeljima odluka informacije o potrebama mladih i položaju radnika s mladima u svrhu unapređivanja politika; Implementirati ciljeve i načela javnih politika za mlade Republike Hrvatske i EU u svakodnevnom radu s mladima.
 4. **Razvoj zajednice u kojoj radnik/ca s mladima djeluje** uključuje: Pratiti rad aktera koji djeluju u zajednici s obzirom na potrebe mladih i imati uvid u prirodu, opseg i doseg njihovih postojećih aktivnosti; Mapirati potrebe zajednice u svrhu unaprjeđenja položaja mladih i poticanja njihovog angažmana u zajednici; Posredovati između mladih i šire zajednice na temelju spoznaja o položaju i potrebama mladih.
 5. **Osobno i profesionalno usavršavanje radnika s mladima** uključuje: Kritički vrednovati ishode svog praktičnog djelovanja u radu s mladima s ciljem identifikacije (tematskih) područja za daljnji razvoj i unaprjeđenje; Istraživati mogućnosti za kontinuirano formalno ili neformalno usavršavanje vlastite profesionalne prakse; Usavršavati se u znanjima i vještinama radnika s mladima
 6. **Razvoj i unapređivanje rada organizacije** uključuje: Poznavati osnove upravljanja projektima; Razvijati učinkovite organizacijske politike, procedure i postupke kako bi rad s mladima u vlastitoj organizaciji udovoljavao (nacionalnom) normativnom okviru te uvriježenim etičkim standardima i principima rada s mladima; Izvještavati o provedenim aktivnostima.
 7. **Razvijanje komunikacije s relevantnim dionicima** uključuje: Strateški planirati i upravljati komunikacijskim procesima usmjerenim korisnicima i relevantnim dionicima;; Komunicirati usmeno i pisano na stranom jeziku vezano za potrebe,

mogućnosti i probleme mladih; Strateški planirati i upravljati komunikacijskim procesima usmjerenim korisnicima i relevantnim dionicima.

U nastavku smjernice, ističe se:

Zbog pomaka prema internetskom obrazovanju i digitalnom radu s mladima u Izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom, gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o provedbi strategije EU-a za mlade (2019.–2021.) istaknuta je potreba za bržim reformama, izgradnjom kapaciteta, osposobljavanjem nastavnika i radnika i radnica s mladima, razvojem vještina, novim pedagoškim metodama i povećanom digitalnom spremnošću, ali i ključna važnost aktivnosti uživo za neke kategorije mladih.

Osim aktivnosti usmjerenih na razvoj modela i standarda kako bi se osigurala kvaliteta rada s mladim, samoj kvaliteti rada, a i prepoznavanju i validiranju profesije doprinose sustavi certificiranja za zanimanje radnik/ica s mladima od kojih bismo istaknuli tri koja smatramo primjerima dobre prakse.

Opis	Poveznica
Sustav certificiranja rada s mladima u Litvi	https://silo.tips/download/youth-worker-s-certification-system-in-lithuania-brief-explanation-of-the-propos
Sustav prepoznavanja rada s mladima u Srbiji na 2 razine, od strane strukovne organizacije i nacionalne politike	http://www.napor.net/sajt/index.php/sr-yu/programi/profesionalizacija https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/serbia/104-quality-and-innovation-in-youth-work
Certificiranje rada s mladima u Sloveniji	https://www.luniverza.si/strokovno-usposabljanje/mladinski-delavec-mladinska-delavka/

U nastavku je pregled istraživanja vezano za rad s mladima i prepoznavanje profesije radnika i radnice s mladima. U istraživanju Orda i suradnika (2018 prema Kovačić i Ćulum, 2015) o youth worku u nekoliko europskih zemalja prisutne su razlike u ishodima koji youth work nastoji ostvariti. Potvrđuje to i analiza Morić i Puhovski (2012:12) koji pregledom podataka istraživanja *The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe*⁶ (2007:16-32, prema Morić i Puhovski, 2012) potvrđuju da razlike koje postoje u uređenu rada s mladima te zaključuju da se unutar različitih nacionalnih konteksta razlikuju pozicija radnika s mladima, potrebne kompetencije, obrazovanje i druge sastavnice profesije radnika s mladima. Rad s mladima različito je pravno uređen u različitim nacionalnim kontekstima. Austrija, Njemačka, Estonija, Irska, Norveška i Rumunjska imaju specifične pravne norme koje postavljaju okvir za bavljenje radom s mladima. Rumunjska ima Zakon o mladima, u Njemačkoj se na svim administrativnim razinama mora omogućiti dostupnost podataka o radu s mladima na godišnjoj razini.

U nastavku ćemo prikazati četiri relevantna istraživanja rada s mladima u Hrvatskoj.

A) Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj (Buković, 2020)

Ipsos d.o.o. i MAP Savjetovanja d.o.o. su za potrebe Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (od srpnja 2020. Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade) izradila mapiranje stanja u području rada s mladima u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na mogućnosti profesionalizacije. Istraživačka aktivnost provodila se u periodu od početka travnja do početka kolovoza 2020., a obuhvaćala je pregled literature, orijentacijske grupne razgovore sa stručnjacima i anketna ispitivanja na prigodnim uzorcima udruga za mlade i mladih korisnika te anketno ispitivanje na reprezentativnom uzorku opće populacije mladih (n=1400) i dubinske intervju s predstavnicima udruga mladih i za mlade koje provode aktivnosti rada s mladima (n=40).

Ispitanici iz udruga kao najvažnije kompetencije radnika s mladima navode: „razvijanje pozitivnog odnosa s mladima, poštivanje različitosti, uključivanje i osnaživanje mladih, timski rad i profesionalizam te sposobnost projiciranja pozitivnog uzora (Buković, 2020:8-9).

⁶ Dostupno na: http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Youth_Work/Research/study_Final.pdf

B) Istraživanje kroz projekt **Supporting Evidence-based Education of Youth Workers (SEEYW)**

Institut za društvena istraživanja, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci i Sveučilište u Ljubljani su kroz Erasmus + projekt naziva: **Supporting Evidence-based Education of Youth Workers (SEEYW)** proveli istraživanje o radu s mladima u Hrvatskoj i potrebnim kompetencijama radnika s mladima te su temeljem dobivenih rezultata razvili prijedlog standarda zanimanja koji još nije javno dostupan.

Online anketa o standardu zanimanja Radnik/ca s mladima provedena je tijekom ožujka 2016. godine u suradnji s tadašnjim Ministarstvom socijalne politike i mladih na uzorku od 83 organizacije. Najčešće su uključene udruge koje djeluju lokalno i bave se mladima s poremećajima u ponašanju, obrazovnim aktivnostima, sudjelovanjem u društvu, informiranjem i savjetovanjem mladih. Ovo istraživanje provedeno za potrebe razvijanja standarda zanimanja radnik s mladima, čiji proces odobrenja u Hrvatskoj je u procesu u znanstvenom području pedagogije (i alternativno: socijalnog rada) pokazalo je važnost uređivanja standarda i osiguranja kvalitete rada s mladima.

Klasifikacija 10 ključnih kompetencija u radu s mladima (Kovačić & Čulum, 2015, str. 4[6] 9)

- Razumjeti i primijeniti temeljna načela razvoja djece i mladih.
- Razvijati pozitivan odnos s mladima.
- Prilagođavati, facilitirati i evaluirati aktivnosti primjene specifičnoj dobi za i s mladima.
- Poštovati različitost.
- Uključivati i osnaživati mlade.
- Identificirati potencijalne faktore rizika i poduzimati mjere za njihovo smanjivanje.
- Brinuti se za, uključivati i raditi s obiteljima i zajednicom.
- Raditi kao dio tima i pokazivati profesionalizam.
- Biti pozitivan uzor mladima.
- Stupati u interakciju i povezivati se s mladima na način koji će omogućiti stvaranje vrijednosti za te mlade.

Osim svega navedenoga, važno je istaknuti kako osoba koja radi s mladima mora biti dobar organizator te mora moći planirati aktivnosti koje će se odvijati, ali i biti spremna na promjene zbog same prirode djelatnosti. U nekim kontekstima od osobe koja radi s mladima očekivat će se da i sama sudjeluje u namicanju sredstava pa su tu potrebne i vještine osmišljavanja i implementacije projekata.

C) Anketno istraživanje i fokusne grupe s mladima, organizacijama i radnicima s mladima provedene unutar projekta “Mreža za aktivaciju mladih” 2021. godine (istraživački izvještaji u pripremi)

U okviru projekta “Mreža za aktivaciju mladih” od veljače do travnja 2021. godine provedene su **fokusne grupe s radnicima i radnicama s mladima**. U 24 provedene fokusne grupe sudjelovalo je 94 radnika i radnica s mladima. Rezultati provedenih fokus grupa pokazali su da sudionici ističu važnost posjedovanja širokog spektra znanja za rad s mladima. Znanja potrebna za rad s mladima radnice i radnici nisu stjecali samo formalnim obrazovanjem, već su prepoznali potrebu za razvojem kompetencija, znanja i vještina neformalnim obrazovanjem i to osobito onih u području komunikacijskih i organizacijskih kompetencija kao i onih iz područja pedagogije i psihologije. Sudionici su kao početke vlastitog rada s mladima uglavnom navodili volontiranje odnosno rad u udrugama, pohađanje raznih tečajeva, rad unutar Savjeta mladih te rad unutar državne uprave i lokalne samouprave.

Sudionici smatraju da nije nužno mijenjati postojeći zakonski okvir za rad s mladima odnosno uvoditi novi, već je važnije definirati standarde za rad s mladima kao i osigurati financijsku potporu, iz čega proizlazi i potreba za sigurnošću i kontinuitetom u radu. Sudionici koji su naveli kako je ipak potreban zakonski okvir, također su naveli da bi unutar istog trebala postojati i određena sloboda u djelovanju udruga. Iako, prema izjavama u fokusnim grupama, nema potrebe za strogim zakonskim okvirom, postoji potreba za definiranjem standarda za rad s mladima koji bi također trebao biti u okviru rada organizacija civilnog društva. Isto tako, smatraju da je važna međusobna suradnja udruga, ali i suradnja udruga i institucija. U tom kontekstu ističu i primjere suradnje iz EU i svijeta u okviru Erasmus programa te općenito dobrih praksi drugih država u radu s mladima.

Znanja potrebna za rad s mladima	<ul style="list-style-type: none"> ● Pedagoška znanja ● Psihosocijalna znanja
Vještine potrebne za rad s mladima	<ul style="list-style-type: none"> ● Komunikativnost ● Snalažljivost ● Fleksibilnost ● Razumijevanje potreba mladih ● Empatija ● Mogućnost uspostavljanja dobrog odnosa s mladima
Preduvjeti za rad s mladima	<ul style="list-style-type: none"> ● Dostupnost prostora ● Financijska podrška ● Potpora institucija ● Vidljivost aktivnosti ● Standardi kvalitete rada s mladima ● Suradnja organizacija ● Zakonski okvir ● Sloboda djelovanja udruga
Ciljevi rada s mladima	<ul style="list-style-type: none"> ● Pružanje podrške mladima ● Jačanje njihovih kompetencija, vještina i osobnosti
Prepreke u radu s mladima	<ul style="list-style-type: none"> ● Nedovoljna vidljivost aktivnosti ● Nezainteresiranost mladih za aktivnosti u zajednici

Radnici i radnice s mladima u udrugama u Hrvatskoj obično imaju visokoobrazovnu kvalifikaciju i sukladno tome u istraživanju (Buković, 2020:8) su iskazali da njih 49% smatra da je postojeća razina kvalifikacija u udrugama primjerena, a manji dio njih (29%) smatra da ona treba biti i viša. Morić i Puhovski (2012:7) utvrđuju da su osobe koje rade s mladima u Hrvatskoj uglavnom završile društveno-humanistički fakultete i aktivne su u civilnom sektoru. Kao poželjno obrazovanje radnika i radnica s mladima ističu se fakulteti društvenog ili humanističkog usmjerenja, ali uz otvorenost za druge obrazovne profile pa 20% udruga navodi da s mladima rade osobe tehničko-tehnološkog profila.

Prema Morić i Puhovski (2012:7) radnici i radnice s mladima često rade volonterski. U Analizi Bukovića (2020:9) trećina udruga navodi kako preko polovice njihovih volontera direktno radi s mladima. „Ispitanici iz udruga sami ukazuju na manjkavost dostupnog obrazovanja i osposobljavanja za rad s mladima, ali naglašavaju predanost da se iskoriste neformalni oblici obrazovanja i dodatne edukacije, što je u prvom redu uvjetovano vremenskim i financijskim kapacitetima“ opisuje Buković (2020:8-9).

Morić i Puhovski (2012:16) opisuju razlike u uređenju obrazovanja radnica i radnika s mladima, od zemalja u kojima je ono formalno uređeno do zemalja u kojima nije među kojima je i Hrvatska. Kao primjer formalnog obrazovanja radnika i radnica s mladima navode švedsko sveučilište Jönköping University (School of communication), obrazovanje radnika i radnica s mladima u Belgiji koje se provodi na dva načina: (1) kroz osposobljavanje u trajanju od 80 sati nakon kojeg se dobiva certifikat priznat od strane ministarstva te (2) završetkom smjera na fakultetu u trajanju od četiri godine (izvanredno studiranje) te se nakon toga dobiva diploma u području obrazovanja pri čemu formalni obrazovni program sadrži 80% prakse te formalno obrazovanje na Islandu gdje postoji smjer studija Youth work koji traje godinu i pol dana te uključuje niski postotak praktičnog rada od 7%, ali donosi diplomu” (Morić i Puhovski, 2012:16).

U analizi postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj (Buković, 2020) kao primjeri dobre prakse mogu se pronaći primjer Irske i Litve. U Sjevernoj Irskoj razvijen je formalni obrazovni program Youth Work Training - Coherent Training Route (CTR)⁷ koji ima 4 različita programa na 4 razine koje se međusobno nadovezuju te se time omogućava postepeni napredak kao i mogućnost da se radnici s mladima uključuju u program na onoj razini koja je prikladna za dotad stečeno znanje i iskustvo koje tijekom upisa na određenu razinu moraju i dokazati. Završetkom svake od četiri razine izdaje se certifikat o uspješno svladanom programu, stečenim kompetencijama te osposobljenošću za određene aktivnosti rada s mladima. Također, među primjerima dobre prakse nalazi se i geografski bliži primjer obrazovnih programa koji se razvijaju u partnerstvu Sveučilišta u Rijeci, Sveučilišta u Ljubljani i IDIZ-a kroz Erasmus + projekt naziva: *Supporting Evidence-based Education of Youth Workers (SEEW)* koji uključuju program cjeloživotnog obrazovanja⁸ i koji se provodi drugu godinu za redom te poslijediplomski program koji se tek razvija.

⁷ <https://www.youthaction.org/training-and-awards>

⁸ Mladi u suvremenom društvu - program cjeloživotnog učenja <https://www.idi.hr/mladi/izvedbeniplan.html>

3. OPIS PROBLEMA

U ovom ćemo poglavlju sažeto prikazati probleme koje prate rad s mladima.

U širem hrvatskom stručnom i znanstvenom kontekstu, izvan sektora civilnog društva, aktivnosti i profesionalni status radnika i radnica s mladima još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri prepoznati pa samim time nedostaju standardi osiguranja kvalitete rada. U analizi Morić i Puhovski (2012:7) potvrđuju da nepostojanje profesije „Radnik/ica s mladima“ te nedostatak formalizacije rada s mladima otežava utvrđivanje koje kompetencije, su potrebne radnicama i radnicima s mladima da bi taj posao obavljali kvalitetno. Džafić (2019) je u svom istraživanju ispitivala stavove voditelja rada s mladima o profesionalizaciji *rada s mladima*. Sudionici smatraju kako je profesionalizacija rada s mladima potrebna jer bi to omogućilo prepoznavanje *rada s mladima* kao profesije, a što bi pridonijelo stabilnom, kontinuiranom financiranju. Međutim, sudionici prepoznaju i određene opasnosti profesionalizacije.

Primjerice, profesionalizacija bi mogla sa sobom donijeti gubitak kreativnosti i slobode, ali i fleksibilnosti u odgovaranju na potrebe mladih, koju voditelji rada s mladima trenutno imaju. Nadalje, profesionalizacija rada s mladima bi mogla potaknuti i institucionalizaciju područja što ne bi ostavilo prostora brzim promjenama i odgovaranjem na potrebe korisnika što je iznimno važno u radu s mladima (Džafić, 2019). Radnice i radnici s mladima prepoznaju prepreke i poteškoće vezane za organizaciju i financiranje rada s mladima, validaciju profesije i osiguranje kvalitete kao i nedostatke vezane uz mogućnosti za obrazovanje.

Ove teškoće bit će nabrojane u nastavku, a zatim i potvrđene rezultatima istraživanja i analiza:

- Prevladava nedefiniranost područja i nedostatak regulacije zanimanja, iako postoje različiti oblici prakse. Nedovoljno su razvijeni standardi rada s mladima, a proces donošenja kompetencijskog okvira još traje.
- Sužene mogućnosti obrazovanja radnika s mladima. Nedostatak formalnih obrazovnih programa za rad s mladima u užem smislu te sukladno tome neujednačenost obrazovanja i praksi postojećih praktičara. Nedostatak neformalnih obrazovnih programa s jasnim opisom kompetencija koje razvijaju.
- Nestabilnost financiranja pa samim time i diskontinuitet te slabije dostupnost rada s mladima. S nedostatnim financiranjem povezane su teškoće s osiguranjem kontinuiteta usluga, a zatim i otvorenosti, participativnosti, dostupnosti i uključenosti.
- Na nacionalnoj razini prevladava povlačenje države i JLRS iz uloge osiguranja dostupnosti rada s mladima, suprotno preporukama i dokumentima razvijenim na razini EU.

Uvjeti rada su, na temelju analize Bukovića (2020:8) najveća prepreka razvoju rada s mladima u Hrvatskoj. „Kao glavni izazov udruge u pravilu ističu visinu, ali i redovitost financijskih potpora dostupnih za rad s mladima. Stanje fizičke infrastrukture je također uglavnom ocijenjeno kao nepovoljno, što ukazuje da nalaz o velikom udjelu udruga mladih i za mlade (oko 50%) koje koriste besplatne prostore (u javnom, ali i privatnom vlasništvu) ne govori dovoljno o njihovoj adekvatnosti“ (Buković, 2020:8).

„Najčešći izazovi s kojima se susreću su nedostatak financijske i institucionalne podrške, kao i neprepoznavanje njihove profesije u formalno-pravnom smislu, ali i od strane korisnika i šire javnosti“ naglašavaju Morić i Puhovski (2012:7).

Glavni izazov vezan je za mogućnost osiguranja kontinuiteta i kvalitete rada s mladima u uvjetima prekarnog rada u organizacijama civilnog društva gdje je velika fluktuacija kadrova zbog nestabilnosti radnih mjesta i dominira kratkotrajno projektno financiranje.

Prema Izvješću indeksa razvijenosti civilnog društva za 2019. godinu (Ceraneo, 2020) opisuje se niz prepreka i poteškoća s kojima se organizacije civilnog društva suočavaju koje se primarno odnose na organizacijske kapacitete i financijsku održivost, što se na kraju može negativno odraziti na direktan rad s korisnicima i pružanje usluga. Probleme s financiranjem naveli su i voditelji rada s mladima, a oni se odnose na preniske dohotke i projektno financiranje koje onemogućava kontinuitet pružanja usluga (Džafić, 2019).

Iskustvo radnika/ica s mladima je kao i dostupna istraživanja (Morić i Puhovski, 2012., Buković, 2020) pokazalo da je manji broj radnika/ica s mladima u Hrvatskoj zaposlen na radnoj poziciji koja je isključivo vezana uz opis zadataka rada s mladima, a veći dio je zaposlen na radnim mjestima voditelja/ice projekta, koordinator/ice projekta te sličnim prepoznatljivijim pozicijama. „Rad s mladima je za većinu radnika i radnica s mladima tek jedna od stavki u opisu posla, čemu najbolje svjedoči činjenica da su dva uvjerljivo najčešće isticana radna mjesta osoba koje (nominalno) rade s mladima voditelj projekta (51%) te voditelj ili koordinator aktivnosti/programa (42%)“ naglašava Buković u analizi (2020:8-9).

Također, javlja se i zabrinutost oko pretjeranog normiranja koje može djelovati nepoticažno na pojedine oblike rada s mladima ili koje može onemogućiti fleksibilnost sektora. Obzirom na potrebu fleksibilnosti, postoji zabrinutost da bi dodatna regulacija profesije mogla ograničiti dostupnost i posebnosti pojedinih oblika rada s mladima koji uvelike počiva na volonterskom, ne profesionalnom radu. VSS obrazovanje kao uvjet ulaska u zanimanje može

biti ograničavajuće za one radnike/ce s mladima koji se već godinama bave radom s mladima bez VSS. Postoji i mogućnost vezivanja rada s mladima uz neku srodnu struku, poput socijalne pedagogije. Prednost je veća prepoznatost na tržištu rada, a nedostatak je nedostatak vlastite autonomije.

Rad s mladima područje je koje se brzo mijenja, dok se osmisli i provede odgovarajući obrazovni program za radnike s mladima, potrebe ciljane skupine se promjene, a ionako je ciljana skupina sama po sebi izuzetno diverzificirana, pa je teško zamisliti da će jedan obrazovni program pokriti sve podskupine.

Radnici s mladima identificirali su sljedeće nedostatke u politikama diljem Europske unije te izrazili preporuke (izvor Study on Youth work in the EU 2021. - final report):

- Razviti standard zanimanja “radnik/ica s mladima” kako bi se osigurala i povećala profesionalizacija;
- Povećanje prepoznatljivosti rada s mladima priznanjima, potvrđama i razmjenama najboljih praksi kako bi se potaknulo prepoznavanje vrijednosti njihovog rada i prakse;
- Razvoj programa obrazovanja i osposobljavanja za rad s mladima partnerstvima s institucijama formalnog obrazovanja;
- Osiguranje provedbe i redovitog osuvremenjivanja kurikuluma usmjerenih na razvoj kompetencija radnika/ica s mladima.

4. ZAKLJUČCI

Opisujemo li rad s mladima u Hrvatskoj i poziciju radnika s mladima, otvorit ćemo više izazova i neuređenih područja, nego što ćemo dobiti odgovora. Trenutno u Hrvatskoj, rad s mladima nije prepoznat kao profesija. Ne postoje službeni nacionalni standardi niti okviri koji bi poticali kvalitetu rada s mladima. U Hrvatskoj većina rada s mladima realizira se unutar organizacija civilnog društva.

Osnovne prepoznate potrebe vezane za rad s mladima u Hrvatskoj vezane su za potrebu definiranja i razlikovanja rada s mladima u užem i širem smislu, osiguravanje kvalitete i kontinuiteta, prepoznatljivosti i kontinuirane podrške radu s mladima i potrebu osiguranja kvalitete rada donošenjem standarda kvalitete rada, etičkog kodeksa i profesionalizacijom struke. Uz to naravno ide i potreba za razvoj formalnih i neformalnih programa obrazovanja i osposobljavanja radnika i radnica s mladima. Javila se i potreba za prepoznavanjem nekoliko razina ili oblika rada s mladima, od mladih koji rade s mladima te sudjeluju u organiziranju nekih procesa i oblika rada, do društveno angažiranih radnica i radnika iz organizacija civilnog društva koji facilitiraju i organiziraju rad s mladima te direktno rade s mladima na pojedinim aktivnostima pa sve do prepoznavanja pozicije stručnjaka koji rade s mladima i znanstvenika usmjerenih na istraživanja o mladima.

Ipsos d.o.o. i MAP Savjetovanja d.o.o. u studiji⁹ koji su za potrebe sadašnjeg Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade izradili utvrđuju da je pojam „rad s mladima“ slabo prepoznat među mladima (Buković, 2020:6). Međutim, razlog za zadovoljstvo izaziva činjenica da prema dostupnim podacima mladi visokim ocjenama vrednuju korisnost i način provedbe aktivnosti rada s mladima (Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj, Buković, 2020:7). Analiza praksi rada s mladima ukazuje na relativno visoku razinu kvalitete, uzimajući u obzir ukupni razvoj sektora. Udruge većinom pokazuju visoku razinu pragmatičnosti pri odabiru ciljanih skupina, uspješno odgovaraju na relativnu nedostupnost infrastrukture za provedbu aktivnosti (naročito izvan makroregionalnih središta) te uglavnom imaju solidno elaborirane strategije djelovanja u području rada s mladima. Najvažnije manjkavosti na ovom planu relativno su niski kapaciteti udruga koje su natprosječno koncentrirane u gradskim središtima te manjak kapaciteta za provedbu strukturiranih aktivnosti naknadnog praćenja (na engleskom: follow-up). Rezultati ovog istraživanja ukazuju kako su uvjeti rada radnika i radnica s mladima u

⁹ Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj, 2020.

Hrvatskoj nepovoljni. Najveći izazovi vežu se za primjerenost i redovitost financiranja, nezadovoljavajuće stanje fizičke infrastrukture te dostupnost kvalitetnih programa obrazovanja i osposobljavanja (Buković, 2020:105).

Nalazi ukazuju kako apsolutni razvojni prioritet za rad s mladima u Hrvatskoj predstavlja uređivanje njegova financiranja, što se odnosi na pitanja visine i redovitosti potpore, a onda indirektno i materijalnih prava radnika i radnica s mladima. Ostala važna pitanja su fizička infrastruktura za izvedbu aktivnosti te razvoj sustava kontinuiranog i kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja. Kad je riječ o samoorganiziranju, nalazi ukazuju da postoji interes za njegovom formalizacijom, ali i puno otvorenih pitanja koja ukazuju na potrebu inkrementalnog pristupa koji kreće od široko prihvaćenih zajedničkih ciljeva, a to su u ovom slučaju ideje razmjene dobrih praksi i razvoja strukovnih standarda (Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj, 2020:106).

Na razini Europske unije prepoznaje se da je potrebno poboljšati potporu radu s mladima i položaj radnika s mladima te se u tu svrhu predlažu aktivnosti:

Po pitanju kvalitete rada s mladima: ulaganje u ljudski kapital

- Podrška razvoju talenata u radu s mladima povećanjem financiranja za Erasmus+ projekti koji pružaju mogućnosti za obuku mladih radnika.
- Financijska potpora razvoju zajedničkih standarda i kompetencija za radnike s mladima gdje nisu razvijeni i njihovu provedbu.
- Promicanje korištenja postojećih okvira kompetencija.

Po pitanju priznanja rada s mladima:

- Poticanje država članica da prepoznaju vrijednost rada s mladima za društvo (npr. Za zapošljavanje i inkluziju mladih) pokazujući snažne dokaze pozitivnog utjecaja.
- Razmatranje šireg korištenja Youth Pass-a i promicanje razumijevanja prednosti raznih drugih shema nagrađivanja koje bi mogle prikazati postignuća mladih iz neformalnog učenja.

5. PREPORUKE

Preporuke na europskoj razini:

- Poboljšati potporu radu i radnicima s mladima na razini EU-a te priznanje rada s mladima kroz:
 - Poticanje država članica da prepoznaju vrijednost rada s mladima za društvo (npr. za zapošljavanje i inkluziju mladih) pokazujući snažne dokaze pozitivnog utjecaja.
 - Razmatranje šireg korištenja Youthpass-a i promicanje razumijevanja prednosti raznih drugih shema nagrađivanja koje bi mogle prikazati postignuća mladih iz neformalnog učenja.
- Ulagati u kvalitetu ulaganjima u ljudski kapital koji se na razini EU odnosi na:
 - Podršku razvoju talenata u radu s mladima povećanjem financiranja za Erasmus+ projekti koji pružaju mogućnosti za obuku mladih radnika.
 - Financijsku potporu razvoju zajedničkih standarda i kompetencija za mlade radnike gdje su potrebni i njihovu provedbu.
 - Promicanje korištenja postojećih okvira kompetencija.

Preporuke na nacionalnoj razini ključne za osiguranje kvalitete i kontinuiteta u radu s mladima su:

- Osigurati stabilnost i kontinuitet financiranja i provedbe aktivnosti za mlade.
- Razviti standard zanimanja kako bi se mogla poticati i pratiti kvaliteta rada te osigurati podršku aktivnostima za osiguranje prepoznatljivosti i validiranje rada s mladima.
- Priznanje rada s mladima, uz istovremeno prepoznavanje diverzifikacije: Važno je prepoznati različite oblike rada s mladima te osigurati prostor za fleksibilnost rada s mladima kako bi se mogao najučinkovitije prilagođavati potrebama mladih. Polazeći od raznolikosti youth worka, dobrom praksom se pokazalo certificiranje različitih oblika i razina youth worka, odnosno zahtjevi za različitom razinom obrazovanja i iskustva youth workera za različite oblike YW-a (youth work). Na ovaj način omogućava se razvoj različitih oblika YW sukladno potrebama mladih, bez gušenja pojedinih oblika, ali uz brigu o kvaliteti.

- Obrazovanje i usavršavanje radnika i radnica s mladima formalnim i neformalnim obrazovanjem:
 - Organiziranje formalnog obrazovanja radnika/ca s mladima na razini diplomskog obrazovanja - VSS (razina 7) te poslijediplomskog obrazovanja u obliku interdisciplinarnog i multidisciplinarnog diplomskog ili poslije diplomskog programa koji se provodi na razini Sveučilišta te je otvoren za osobe koje su završile različite fakultete.
 - Poticati otvaranje kolegija „Rad s mladima“ na studijima srodnih struka (pedagogiji, socijalnoj pedagogiji, socijalnom radu). Kolegij bi osim teorijskih znanja o mladima, studentima i studenticama trebao pružiti i praktične vještine i alate koje će moći koristiti u svom profesionalnom radu.
 - Poticati i podržavati razvoj neformalnih obrazovnih programa za rad s mladima s jasno navedenim očekivanim obrazovnim postignućima (ishodima) te koji će biti evaluirani.
 - Razviti sustav priznavanja kompetencija stečenih neformalnim obrazovanjem, volontiranjem i radom (i za pristup struci, ali i formalnom obrazovanju za rad s mladima).
 - Razviti sustav certificiranja neformalnih obrazovnih programa za radnike i radnice s mladima.

Preporuke za same radnike s mladima te organizacije, institucije i ustanove koje žele doprinijeti osiguranju kvalitete:

- a. Potrebno je surađivati sa sveučilištima u razvoju obrazovnih programa za radnike s mladima i to po mogućnosti kao interdisciplinarnog i multidisciplinarnog diplomskog ili poslije diplomskog programa koji se provodi na razini Sveučilišta te je otvoren za osobe koje su završile različite fakultete.
- b. Potrebno je osnivanje profesionalne, odnosno strukovne udruge koja će promicati i unaprjeđivati kvalitetu rada te organizirati političke aktivnosti usmjerene na priznavanju i zaštiti profesije.
- c. Potrebno je da unutar stručnih krugova praktičara dođe do oblikovanja pojmovnika, donošenja etičkog kodeksa i standarda kvalitete rada s mladima. Osim razvoja različitih mehanizama državnog priznanja i prepoznavanja profesije, pokazalo se vrlo korisnim i poticajnim za osiguravanje kvalitete da zajednica praktičara kroz profesionalno udruženje razvije standarde i etički kodeks.
- d. Prepoznati važnost sinergije i umrežavanje te redovito osiguravati praćenje i evaluaciju programa.

6. IZVORI I LITERATURA

1. Acevedo-Polakovich, I. D.; Bell, B.; Gamache, P.; Christian, A. S. (2013). *Service Accessibility for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Questioning Youth*. *Youth & Society*, 45(1), 75–97. Doi:10.1177/0044118X11409067
2. Association of Estonian Open Youth Centres (2018). Good Practice for Youth Centres. Support material for youth centres on establishment, development, support and involvement in cooperation.
3. Ayoub, Maria & Udo, Camilla & Randell, Eva. (2021). Promoting social engagement for young adults living in social isolation in Sweden: social workers and health care professionals' perceptions of success factors Promoting social engagement for young adults living in social isolation in Sweden: social workers and health care professionals' perceptions of success factors. *Nordic Social Work Research*. 10.1080/2156857X.2021.1946710.
4. Buković, N (2020): Analiza postojećeg stanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj te izrada preporuka i smjernica za njegov razvoj. Ipsos d.o.o. I MAP Savjetovanja d.o.o. U studiji koji su za potrebe sadašnjeg Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade.
5. Bužinkić, E., Čulum, B., Horvat, M., & Kovačić, M. (2015). Youth Work in Croatia: Collecting Pieces for a Mosaic. *Child and Youth Services*, 36, 30-55.
6. Cavet, J. & Sloper, P. (2004). The participation of children and young people in decisions about UK service development. *Child: Care, Health and Development*, 30(6), 613-621.
7. Cauce, AM., Domenech-Rodríguez, M., Paradise, M., Cochran, B.N., Shea, J., Srebnik, D., & Baydar, N. (2002). Cultural and contextual influences in mental health help seeking: A focus on ethnic minority youth.. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70(1), 44–55. Doi:10.1037/0022-006x.70.1.44
8. Collins, M. E., Hill, N., & Miranda, C. (2008). Establishing positive youth development approaches in group home settings: Training implementation and evaluation. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 25(1), 43–54.
9. Cooper, T. And White, R. (1994) 'Models of Youth Work Practice'. *Youth Studies Australia*, 13(4), 30-35.
10. Dodge, K. A., Dishion, T. J., and Lansford, J. E. (2006) *Deviant Peer Influences in Programs for Youth: Problems and Solutions*. New York: Guilford Press.

11. Dunne, A., Ulicna, D., Murphy, I., Golubeva, M. European Commission (2014) Working With young people: the value of youth work in the European Union. Brussels: European Commission
12. Džafić, M. (2019). Voditelji rada s mladima u organizacijama civilnog društva u gradu Rijeci -iskustva i izazovi rada u nereguliranoj profesiji.
13. European Commission. (2015). Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work. Report from the Expert Group on Youth Work Quality Systems in the EU Member States. Brussels: Directorate-General for Education and Culture.
14. Forkby, Torbjörn & Kiilakoski, Tomi. (2014). Building capacity in youth work: Perspectives and practice in youth clubs in Finland and Sweden. *Youth & Policy*. 1-17.
15. Goicolea, I., Hultstrand Ahlin, C., Waenerlund, AK. (2018). Accessibility and factors associated with utilization of mental health services in youth health centers. A qualitative comparative analysis in northern Sweden. *International Journal of Mental Health Systems* (12)69. <https://doi.org/10.1186/s13033-018-0249-4>
16. Hill, P. (2020). Open Access Youth Work: A Narrative Review of Impact
17. Hoberman, H. (1992). *Ethnic minority status and adolescent mental health services utilization.* , 19(3), 246–267. Doi:10.1007/bf02518990
18. Kirby, P., Lanyon, C., Cronon, K. & Sinclair, R. (2003). *Building a Culture of Participation: Involving Young People and Children in Policy, Service Planning, Delivery and Evaluation.* Nottingham, England: Department for Education and Skills.
19. Kovačić, M., & Ćulum, B. (2015). Teorija i praksa rada s mladima: prilog razumijevanju rada s mladima u Hrvatskom kontekstu. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
20. Kovačić, M., & Ćulum, B. (2018). A new kid on the block: youth work meets youth policy in Croatia. U H. B. Williamson, & F. Coussée, THE HISTORY OF YOUTH IN EUROPE. Youth work and social work: Connections, disconnections and reconnections –The social dimension of youth work in history and today (Svez. 6, str. 149-161). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
21. Kovačić, M., Baketa, N., & Grubišić-Čabo, M. (2020). Mapping youth studies curricula: what is formal education in the field of youth studies saying about young people? U M. Taru, E. Krzaklewska, & T. Basarab, YOUTH WORKER EDUCATION IN EUROPE: Policies, structures, practices (str. 137-147). Strasbourg: Council of Europe Publishing .

22. Lerner, R. M., Almerigi, J. B., Theokas, C. & Lerner, J. V. (2005). Positive youth development a view of the issues. *The Journal of Early Adolescence*, 25 (1), 10-16.
23. Mcgregor, C. (2015). "Universal Youth Work: A Critical Review of The Literature." In.: Edinburgh Youth Work Consortium and The University of Edinburgh
24. Morić, D., & Puhovski, T. (2012). Rad s mladima - definicije, izazovi i europska perspektiva. Zagreb: Agencija za mobilnost i programe Europske unije.
25. Morris, T., Cifuentes, R., & Wood, H. (2014). Detached and Outreach Youth Work Method- Resource Handbook for Youth Work Practitioners in Wales.
26. Novak, M., Ferić, M., Kranželić, V., & Mihić, J. (2019). Conceptual approaches to positive development of adolescents. *Ljetopis Socijalnog Rada*, 26(2), 155–184.
27. Quesier, S. (2016). Girls in youth spaces: An Evaluation of Young Women's Experiences Accessing Youth Drop-Ins.
28. Ritchie, D. & Ord, J. (2016): The experience of open access youth work: the voice of young people, *Journal of Youth Studies*, DOI: 10.1080/13676261.2016.1212162

Web poveznice:

1. AZOO pojmovnik kompetencija: <https://www.azvo.hr/hr/pojmovnik/78-kompetencije>
2. Committee of Ministers. (2017). Recommendation CM/Rec(2017)4 of the Committee of Ministers to member States on youth work. Vijeće Europe. Preuzeto 12. listopada 2021. Dostupno na: <https://rm.coe.int/1680717e78>
3. Council of the European Union. (2018). Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the. Europska komisija, 2015. Preuzeto 12. listopada 2021. Iz <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?Uri=OJ:C:2018:456:FULL&from=EN>
4. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava. (n.d.). Metodologija za izradu standarda zanimanja. Preuzeto 12. Listopada 2021. Iz Hrvatski kvalifikacijski okvir: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2019-06/Metodologija%20za%20izradu%20standarda%20zanimanja.pdf>
5. Standard zanimanja Radnik/ica s mladima. Preuzeto 12. listopada 2021. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/773165>
6. Indeks održivosti OCD-a za 2019. godinu, CERANEO, 2020. Preuzeto 12. listopada 2021. Dostupno na: <https://ceraneo.hr/objavljen-indeks-odrzivosti-oed-a-u-hrvatskoj-za-2019-godinu/>

7. YOCOMO. Preuzeto 12. listopada 2021. Dostupno na: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262208/competencemodelforyoutworker.pdf/d23b55f2-ac35-7bbd-718a-a01d58e1b613>
8. Portfolio Vijeća Europe, Preuzeto 12. listopada 2021. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence>
9. Pozicijski dokument Mreže mladih Hrvatske o radu s mladima (2021). Valentina Gambiroža Staković, Mreža mladih Hrvatske. [https://mmh.hr/uploads/positional_document/document/12/Pozicijski dokument o radu s mladima Mreza mladih Hrvatske 2021.pdf](https://mmh.hr/uploads/positional_document/document/12/Pozicijski_dokument_o_radu_s_mladima_Mreza_mladih_Hrvatske_2021.pdf)

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

